

Cyngor Sir Gâr

Carmarthenshire County Council

Asesiad Allanol

Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Cyngor Gwynedd

EICH CYNGOR arleinamdani
www.sirgar.llyw.cymru
YOUR COUNCIL doitonline
www.carmarthenshire.gov.wales

CYNNWYS**TUDALEN**

1. Cyflwyniad	2
2. Pwrpas	2
3. Canlyniadau	2
4. Meysydd o Ddiffyg Cydymffurfiaeth neu Gydymffurfiaeth Rhannol / Meysydd Gwella Awgrymedig	3
5. Barn Gyffredinol	5

Aseiad Allanol o Gwasanaeth Archwilio Mewnol Cyngor Gwynedd

1. Cyflwyniad

- 1.1 Daeth Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus (PSIAS) i rym ar 1 Ebrill 2013 (diwygiwyd o'r 1 Ebrill 2017) ble cyflwynwyd gofyn am aseiad allanol o'r holl wasanaethau Archwilio Mewnol, a dylid ei gynnal o leiaf unwaith pob pum mlynedd gan adolygwr cymwysedig ac annibynnol allanol i'r sefydliad.
- 1.2 Amlinellir yn y safon dau ddull posibl ar gyfer cynnal asesiadau allanol yn cynnwys naill ai aseiad allanol llawn neu hunanasesiad mewnol wedi ei ddilysu gan aseswr allanol.
- 1.3 Penderfynodd aelodau Grŵp Prif Archwilwyr Cymru (WCAG) i fabwysiadu'r dull hunanasesiad gydag aelod arall o'r Grŵp yn ymgymryd â'r dilysiad.

2. Pwrpas

- 2.1 Pwrpas yr aseiad allanol yw cynorthwyo i wella y modd caiff y gwasanaeth archwilio ei ddarparu i'r sefydliad. Mae'r aseiad wedi ei llunio i fod yn broses gefnogol sydd yn adnabod cyfleoedd i ddatblygu sydd yn y pen draw yn gymorth i wella gwerth swyddogaeth Archwilio i'r awdurdod.

3. Canlyniadau

- 3.1 Cynhaliwyd dilysiad allanol o hunanasesiad a gwblhawyd gan Reolwr Archwilio Cyngor Gwynedd gan Bennaeth Refeniw a Chydymffurfio Ariannol Cyngor Sir Gâr.
- 3.2 Yn gryno, mae 334 o ofynion arfer gorau o fewn y Safonau. Cynhaliwyd adolygiad hunanasesiad o gydymffurfiaeth gyda'r safonau gan y Rheolwr Archwilio yn ystod 2017/18. Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu canlyniadau'r hunanasesiad a'r Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant yn 2017.
- 3.3 Yn dilyn dilysiad allanol o'r hunanasesiad, fe ystyrir bod Gwasanaeth Archwilio Mewnol, Cyngor Gwynedd yn cydymffurfio'n gyfredol â 307 o'r gofynion, 13 gyda chydymffurfiad rhannol ac nid oedd achos o ddiffyg-cydymffurfiaeth.
- 3.4 Mae crynodeb o ganlyniadau'r rhestr wirio yn Nhabl 1.

Tabl 1 – Crynodeb o Gydymffurfiaeth â'r Safonau

Safon		Cydymffurfiaeth				
		Ydi	Na	Rhannol	D/B	Cyfanswm
1.	Diffiniad o Risg Archwilio	3				3
2.	Côd Moeseg	13				13
3.	Safonau Priodoledd					
1000	Pwrpas, Awdurdod a Chyfrifoldeb	21				21
1100	Annibyniaeth a Gwrthrychedd	27		1	2	30
1200	Hyfedredd a Gofal Proffesiynol Dyledus	20		1		21
1300	Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant	23		4	2	29
4.	Safonau Perfformiad					
2000	Rheoli'r Gweithgaredd Archwilio Mewnol	43		1	3	47
2100	Natur y Gwaith	30		1		31
2200	Cynllunio Ymgysylltu	55		1		56
2300	Perfformio'r Ymgysylltiad	22				22
2400	Cyfathrebu Canlyniadau	45		4	6	55
2500	Monitro Cynnydd	4				4
2600	Cyfathrebu Derbyn Risgiau	1			1	2
		307	0	13	14	334

3.5 Mae'r meysydd o gydymffurfiaeth rannol neu ddiffyg cydymffurfiaeth Safonau ynghyd â awgrymiadau ar gyfer gwella wedi eu manylu yn rhan 4.

4. Meysydd o Gydymffurfiaeth Rhannol neu Ddiffyg Cydymffurfiaeth / Awgrymiadau ar gyfer Gwella

4.1 Safon 1100: Annibyniaeth a Gwrthrychedd

4.1.1 Mae'r Safon yn awgrymu bod y prif weithredwr neu gyfatebol yn ymgymryd, cydlofnodi, yn cyfrannu adborth i adolygu neu werthuso perfformiad y Prif Archwiliwr. Yn gyfredol, caiff adborth ei ddarparu ar y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ei gyfanrwydd gan y Tîm Rheoli Corfforaethol, felly nid oes adborth ffurfiol o berfformiad y Prif Archwiliwr. Mae Cyngor Gwynedd yn y broses o ddatblygu cynllun gwerthuso 360 gradd ar gyfer rheolwyr a fydd yn cyfarch y safon hwn.

4.2 Safon 1200: Hyfedredd a Gofal Proffesiynol Dyledus

4.2.1 Ar gyfer Datblygiad Proffesiynol Parhaus, dylai'r Prif Archwiliwr o dro i dro asesu archwiliwyr unigol yn erbyn y sgiliau a'r cymwyseddau a bennwyd ymlaen llaw. Cydnabyddir bod diwylliant o "goetsio" o fewn y Tîm Archwilio Mewnol a bod materion yn cael eu trafod a'u datrys yn barhaus. Yn ychwanegol i'r broses anffurfiol, argymhellir cynnal adolygiad ffurfiol yn achlysurol.

4.3 Safon 1300: Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant

4.3.1 Mae'r Safonau'n mynnu bod Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant (QAIP) yn cael ei datblygu a'i chynnal i alluogi asesu'r weithgaredd Archwilio Mewnol am gydymffurfiaeth yn erbyn y Safonau.

4.3.2 Mae gofyniad y sector gyhoeddus i Safon 1320: Adrodd ar y Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant yn mynegi "rhaid adrodd ar ganlyniadau y rhaglen sicrwydd ansawdd a gwelliant yn erbyn unrhyw gynlluniau gwella yn yr adroddiad blynyddol". Adroddwyd ar ganlyniadau yr hunanasesiad a gynhaliwyd yn 2017/18 ynghyd â'r Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ym mis Gorffennaf 2017.

4.3.4 Mae'r Safonau'n mynnu bod y Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant yn cynnwys asesiadau mewnol ac allanol. Dylai bod canlyniadau'r asesiad allanol yma yn cael eu cynnwys yn y Rhaglen Sicrwydd Ansawdd a Gwelliant a'i gyflwyno i'r pwyllgor.

4.4 Safon 2000: Cyflynu: 2050

4.4.1 Mae'r Safonau'n mynegi, "a yw'r Prif Archwiliwr yn cynnal ymarfer mapio sicrwydd fel rhan o adnabod a phenderfynu ar y dull o ddefnyddio ffynonellau eraill o sicrwydd?"

4.4.2 Rhydd ystyriaeth i adroddiadau sicrwydd allanol wrth gynnal archwiliadau unigol ac wrth baratoi'r Cynllun Archwilio Blynyddol. Dylid ystyried ffurfioli'r broses yma a hefyd ystyried cynnwys ac adnabod ffynonellau eraill o sicrwydd.

4.5 Safon 2100: Natur y Gwaith / Safon 2400: Cyfathrebu Canlyniadau 2110: Llywodraethu / 2410: Meini Prawf Cyfathrebu

4.5.1 Er mwyn cydymffurfio â'r Safonau, mae'n ofynnol i'r weithgaredd Archwilio Mewnol asesu, cyfathrebu a gwneud argymhellion priodol ar gyfer gwella y broses llywodraethu. Nid yw Gwasanaeth Archwilio Mewnol Gwynedd yn gwneud argymhellion ond yn hytrach cynhyrchir gynllun gwella gweithredu cytunedig ar y cyd â'r cleient sydd yn galluogi gwell perchnogaeth o'r gweithrediadau.

4.6 Safon 2200: Cynllunio Ymgysylltu 2220: Cwmpas yr Ymgysylltiad

4.6.1 Er mwyn cydymffurfio a'r safon ymgysylltu, mae'n ddisgwyliedig "ar gyfer ymgysylltiad ymgynghori, bod cwmpas yr ymgysylltiad yn ddigonol i ymdrin ag unrhyw amcanion y cytunwyd arnynt". Awgrymwyd gan y Tîm Archwilio mai mewn perthynas ag archwiliadau ymatebol nad oedd hyn bob amser yn bosibl. Derbynnir y gallai fod angen cynnal rhai adolygiadau ad-hoc fodd bynnag, dylid paratoi a chytuno ar gwmpas yr adolygiad ar y cychwyn, bydd hyn yn sicrhau ei bod yn amlwg i bob parti beth fydd cynnwys yr adolygiad.

5. Barn Gyffredinol

5.1 Mae'r Llawlyfr Asesu Ansawdd a gynhyrchwyd gan yr "Institute of Internal Auditors" yn awgrymu'r graddfeydd canlynol i ddynodi lefel cydymffurfiaeth â'r Safonau.

- **Cydymffurfio'n Gyffredinol** – sy'n golygu bod gan y weithgaredd mewnol siarter, polisiau a phrosesau y bernir eu bod yn cydymffurfio â'r safonau.
- **Cydymffurfio'n Rhannol** - sy'n golygu bod diffygion ymarferol wedi'i nodi ac y bernir i fod yn gwyro o'r Safonau ond nad oedd y diffygion hyn yn atal y weithgaredd archwilio mewnol rhag cyflawni ei gyfrifoldebau mewn modd derbyniol.
- **Ddim yn Cydymffurfio** – sy'n golygu y bernir bod y diffygion ymarferol mor sylweddol fel eu bod yn amharu'n ddifrifol neu'n atal y gweithgaredd archwilio mewnol rhag perfformio'n ddigonol yn yr holl feysydd neu feysydd sylweddol o'i gyfrifoldebau.

5.2 Mae'r farn gyffredinol yn dilyn dilysiad allanol o Wasanaeth Archwilio Mewnol Cyngor Gwynedd yw ei fod yn cydymffurfio'n gyffredinol â'r Safonau. Adnabuwyd rhai cyfleoedd am welliant pellach fel y dengys yn yr adroddiad hwn ond ni ystyrir unrhyw faterion o gydymffurfiaeth rhannol neu ddiffyg cydymffurfiaeth yn fethiant sylweddol i gwrdd â'r Safonau.